

ІНТЕГРАЛЬНА ОЦІНКА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ В ДОВОЄННИЙ ТА ВОЄННИЙ ПЕРІОДИ

©2026 ЖИЛЮК І. С.

УДК 332.1:330.3
JEL: H56; O18; R11; R12

Жилюк І. С. Інтегральна оцінка конкурентоспроможності регіонів України в довоєнний та воєнний періоди

Метою написання статті є оцінка конкурентоспроможності регіонів України в довоєнний та воєнний періоди в контексті виявлення стійких передумов і чинників повоєнного відновлення їх економіки. Проведено оцінку конкурентоспроможності за обсягами виробничої та збутової діяльності, що дозволило виявити основні чинники впливу, які в основному пов'язані із наявністю великих виробничих підприємств у регіоні, зорієнтованих на експорт, а також вигідним географічним розташуванням і розвинутою логістикою. Проведено оцінку конкурентоспроможності регіонів за забезпеченістю трудовими ресурсами, згідно з чим виявлено, що в кожному із регіонів у воєнний період відбулися зміни негативного характеру, обумовлені демографічними втратами, міграцією населення за кордон, руйнуванням інфраструктури та втратою робочих місць. Здійснено оцінку конкурентоспроможності регіонів за інноваційним розвитком, згідно з чим виявлено, що головними чинниками її формування в довоєнний період були: спеціалізація регіону; рівень розвитку малого та середнього бізнесу, рівень цифровізації економіки та використання різних інформаційно-технологічних рішень у бізнесі, а у воєнний період головними передумовами в напрямку інноваційного розвитку є швидка адаптація бізнесу до нових інформаційних викликів економіки, зумовлених війною в країні. Проведено оцінку конкурентоспроможності регіонів України за масштабами інвестиційної діяльності, згідно з чим виявлено, що у воєнний період підвищення конкурентоспроможності за даним напрямом спостерігалось в тих регіонах, у які було переміщено бізнес із прифронтових областей, і в тих, що отримали значні обсяги фінансування в межах державних і міжнародних програм на відбудову інфраструктури. Отримані результати оцінки конкурентоспроможності регіонів України можуть бути використані під час формування диференційованих управлінських рішень щодо визначення напрямів повоєнного відновлення їх економіки, зважаючи на масштаби втрат і ресурсний потенціал.

Ключові слова: конкурентоспроможність регіонів; інвестиційна діяльність; інноваційний розвиток; інтегральна оцінка конкурентоспроможності; обсяги виробничої та збутової діяльності; трудові ресурси.

Табл.: 6. **Бібл.:** 10.

Жилюк Іван Сергійович – аспірант кафедри фінансів, банківської справи та страхування, Луцький національний технічний університет (вул. Львівська, 75, Луцьк, 43018, Україна)

E-mail: Ivan.zhyliuk@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-7489-5481>

UDC 332.1:330.3
JEL: H56; O18; R11; R12

Zhyliuk I. S. The Integral Assessment of the Competitiveness of Regions of Ukraine in the Pre-War and Wartime Periods

The aim of composing the article is to assess the competitiveness of Ukraine's regions during the pre-war and wartime periods in the context of identifying stable prerequisites and factors for postwar economic recovery. An assessment of competitiveness was conducted based on the volume of production and sales activities, which made it possible to identify the main influencing factors, primarily related to the presence of large production enterprises in the region oriented towards exports, as well as advantageous geographical location and developed logistics. The competitiveness of the regions was also assessed in terms of labor resources, according to which it was found that each region experienced negative changes during the wartime period, caused by demographic losses, migration of the population abroad, destruction of infrastructure, and loss of jobs. An assessment of the competitiveness of regions in terms of innovative development was carried out, according to which it was found that the main factors shaping it in the pre-war period were: the specialization of the region; the level of development of small and medium-sized businesses, the level of digitalization of the economy, and the use of various information technology solutions in business, while in the wartime period the main prerequisites for innovative development are the rapid adaptation of businesses to new informational challenges of the economy caused by the war in the country. An assessment of the competitiveness of the regions of Ukraine in terms of the scale of investment activity was conducted, according to which it was found that during the wartime period, an increase in competitiveness in this area was observed in those regions to which businesses were relocated from the frontline areas, and in those that received significant amounts of funding within the framework of State-controlled and international programs for infrastructure reconstruction. The obtained results of the assessment of the competitiveness of Ukraine's regions can be used when forming differentiated managerial decisions regarding the determination of directions for the postwar recovery of their economy, taking into account the scale of losses and resource potential.

Keywords: regional competitiveness; investment activity; innovative development; integral assessment of competitiveness; volume of production and sales activity; labor resources.

Tabl.: 6. **Bibl.:** 10.

Zhyliuk Ivan S. – Postgraduate Student of the Department of Finance, Banking and Insurance, Lutsk National Technical University (75 Lvivska Str., Lutsk, 43018, Ukraine)

E-mail: Ivan.zhyliuk@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-7489-5481>

Загалом, важливість оцінки конкурентоспроможності регіонів України зумовлена глибокими трансформаційними процесами, що відбуваються в економіці країни під впливом повномасштабної війни. Необхідність проведення оцінки конкурентоспроможності регіонів України в довоєнний і воєнний періоди обумовлена принципово різними умовами їх функціонування. Довоєнний період відображає базовий рівень розвитку регіонів, їх структурні особливості, сильні та слабкі сторони, що сформувалися в умовах стабільності та можуть стати відправними точками повоєнного відновлення їх економіки. Водночас, воєнний період характеризується впливом екстремальних чинників, таких як руйнування інфраструктури, зміна спеціалізації, релокація бізнесу, міграція населення, що суттєво трансформували конкурентні переваги регіонів. У таких умовах традиційні чинники конкурентоспроможності набувають нової інтерпретації, та вагомість окремих із них суттєво змінюється. Порівняння цих двох періодів дасть змогу зафіксувати не лише динаміку змін, а й виявити стійкість регіонів до кризових явищ, а також їх здатність до відновлення, що є вагомими аспектами в контексті формування диференційованих підходів до повоєнного відновлення їх економіки залежно від глибини втрат і ресурсного потенціалу.

Зважаючи на вищезазначене, виникає потреба у проведенні інтегральної оцінки конкурентоспроможності з урахуванням значної сукупності показників, що дозволить отримати комплексний результат у межах окремого регіону в період до повномасштабної війни та у воєнний період.

Постановка проблеми. Методичні підходи до оцінки конкурентоспроможності регіонів України, а також практичні результати її оцінювання наявні у працях багатьох науковців. Зокрема, оцінку конкурентоспроможності регіону на підставі інтегрального методу пропонують здійснювати у свої працях Коренюк Л. В., Головкова Л. С. [2], Кулакова С. Ю., Григор'єва О. В. [3], Нестеренко С. С. [4], Ніколенко Г. Б. [5], Паулик А. Я. [6], Швець В. Я., Іванова М. І. [8] та інші.

Зокрема, Швець В. А. та Іванова М. І. за основу інтегральної оцінки конкурентоспроможності регіонів беруть ефективність використання ресурсів регіону, інвестиційну привабливість регіону, життєвий рівень населення регіону [8, с. 71]. Коренюк Л. В. і Головкова Л. С. зазначають, що інтегральну оцінку рівня конкурентоспроможності регіону варто здійснювати за такими показниками, як: капітальні інвестиції на одну особу; валова продукція на одну особу; продуктивність праці, обсяг витрат на НДР на одну особу; вартість інноваційної продукції на одну особу; рентабельність під-

приємств; питома вага регіону у ВВП країни; рівень безробіття; дохід населення в розрахунку на одну особу [2, с. 46–47]. Паулик А. Я. пропонує оцінку конкурентоспроможності регіону здійснювати за показниками, які відзначають економічну стабільність, інфраструктуру, охорону здоров'я, якість вищої освіти та професійної підготовки, ефективність ринку праці, розмір ринку, належні умови для бізнесу; інновації, технологічна готовність [6, с. 88]. Кулакова С. Ю. та Григор'єва О. В. оцінку конкурентоспроможності пропонують здійснювати за показниками, які відображають природні характеристики регіону, набуті характеристики регіону, можливості ефективності використання доступних ресурсів [3, с. 63–65]. Нестеренко С. С. до основних напрямів оцінки конкурентоспроможності відносить виробничий потенціал регіону і ефективність його використання; показники життєвого рівня населення; показники науки і освіти; показники інвестиційної активності; показники інфраструктурної забезпеченості [4, с. 15]. Ніколенко Г. Б. інтегральну оцінку конкурентоспроможності територіальних громад пропонує здійснювати за такими складовими їх розвитку, як: економічна, соціальна, інфраструктурна, інституційна, екологічна, інноваційна та регіональна [5].

Разом із тим, існують наукові праці, націлені на оцінку конкурентоспроможності з використанням меншої кількості показників. Зокрема, Пугачевська К. Й. і Феєр О. В. визначають, що головним індикатором оцінки конкурентоспроможності регіонів є валовий регіональний продукт, і, зокрема, його обсяг на душу населення [7].

Проте, незважаючи на наявність значної кількості наукових досліджень у даному аспекті, питання адаптації наявних методів до умов воєнного часу та отримання реальних даних інтегральної оцінки конкурентоспроможності регіонів України окремо як у довоєнний, так і у воєнний періоди, залишаються недостатньо опрацьованими, що зумовлює актуальність даного дослідження та необхідність подальших аналітичних розрахунків. Відповідно до цього підвищується увага до проведення інтегральної оцінки конкурентоспроможності регіонів України, в контексті не лише виявлення динаміки змін, а й визначення стійких передумов їх розвитку та здатності до відновлення їх економіки в повоєнний період.

Результати дослідження. На основі проведеного аналізу наукових праць, які визначають методику оцінки конкурентоспроможності регіону, а також відображають результати її оцінки в регіонах України, сформовано власний підхід, що базується на інтегральній оцінці з урахуванням

окремих напрямів розвитку регіонів: обсяги виробничої та збутової діяльності; забезпеченість трудовими ресурсами; інноваційний розвиток; масштаби інвестиційної діяльності [1, с. 68]. Проведення оцінки конкурентоспроможності регіонів за визначеними напрямками полягає в такому: 1) обсяги виробничої та збутової діяльності відображають те, наскільки регіон є економічно потужним з огляду на здатність виробляти та реалізувати продукцію; 2) забезпеченість трудовими ресурсами визначає, наскільки ефективно та якісно регіон забезпечений робочою силою; 3) інноваційний розвиток відображає здатність регіону впроваджувати нові технології, розвивати креативні індустрії, що є вагомими чинниками не лише поточної, а й довгострокової конкуренції; 4) масштаби інвестиційної діяльності відображають привабливість регіону та його здатність залучати і вкладати кошти в розвиток.

У межах кожного із напрямів оцінки визначено перелік часткових показників, які зведено в окремі групові інтегральні індекси: груповий інтегральний індекс за обсягами виробничої та збутової діяльності, за забезпеченістю трудовими ресурсами, за інноваційним розвитком, за масштабами інвестиційної діяльності. На основі групових інтегральних індексів обчислено загальний інтегральний індекс конкурентоспроможності [1, с. 69–70]. Оцінку конкурентоспроможності здійснено за 2019–2024 роки, що дозволило обчислити середні інтегральні індекси (за допомогою середньої арифметичної) у довоєнний період (2019–2021 роки) та у воєнний період (2022–2024 роки).

У табл. 1 відображено результати обчислення групових інтегральних індексів конкурентоспроможності регіонів України, які дозволяють оцінити її рівень за обсягами виробничої та збутової діяльності в окремому регіоні.

Щодо даних табл. 1, варто відмітити, що до трійки лідерів серед регіонів за рівнем конкурентоспроможності за обсягами виробничої та збутової діяльності в довоєнний період (2019–2021 рр.) відносилися Донецька обл., м. Київ та Дніпропетровська обл. За середнім значенням інтегрального індексу конкурентоспроможності за обсягами виробничої та збутової діяльності у воєнний період три лідируючі позиції займали м. Київ, Дніпропетровська та Закарпатська області. Погіршення рівня конкурентоспроможності в Донецькій області у воєнний період пов'язано, відповідно, із окупацією частини земель регіону та веденням бойових дій на території області.

Згідно з цим варто відмітити, що, незважаючи на воєнний стан у країні, м. Київ і Дніпропетровська обл. належали до регіонів з найвищим рівнем

конкурентоспроможності за даним напрямом, що пов'язано зі значними, порівняно із іншими регіонами, обсягами виробництва та збуту продукції. Зокрема, у 2024 р. обсяг виробництва продукції суб'єктами господарювання в м. Київ складав у загальному обсязі виробництва продукції суб'єктами господарювання в цілому по країні 38,3%, а у Дніпропетровській області – 10,75%. Для прикладу, у 2021 р. частка обсягу виробництва продукції суб'єктами господарювання в м. Київ у загальному обсязі виробництва продукції суб'єктами господарювання в країні становила 32,34%, а у Дніпропетровській області – 11,70%.

Найнижчий рівень конкурентоспроможності регіону за обсягами виробництва та збуту продукції в довоєнний період належав Чернівецькій обл., а у воєнний період – Луганській обл. Низький рівень конкурентоспроможності Чернівецької обл. за заданим напрямом обумовлений низкою факторів, які стримують розвиток регіону. Зокрема, регіон має низьку частку промислового виробництва, і в ньому немає великих виробничих підприємств, що підтримує обсяги виробництва та збуту й обмежує експорт. Разом із тим, сільське господарство розвивається в основному за рахунок дрібних фермерів, які не забезпечують регіону високі обсяги збуту. Загалом, через відсутність масштабних виробництв, слабе брендування, а також недостатню логістику області важко конкурувати з іншими регіонами України як усередині країни, так і за її межами.

Також у довоєнний період до трійки регіонів з низьким рівнем конкурентоспроможності за обсягами виробництва та збуту продукції належали ще Херсонська та Луганська області. Щодо Луганської обл., то низький рівень конкурентоспроможності в довоєнний період обумовлений тим, що економіка регіону залежала від кількох великих промислових заводів, які працювали з використанням застарілих технологій, і в періоди їх простою відбувалося різке скорочення обсягів виробництва. Низький рівень конкурентоспроможності Луганської обл. у довоєнний період був зумовлений слабким розвитком малого та середнього бізнесу на території області, до того ж, значна частина території Луганської області була окупована ще з 2014 року.

У воєнний період до трійки регіонів з найнижчим рівнем конкурентоспроможності за обсягами виробництва та реалізації продукції, окрім Луганської та Херсонської областей, належала і Харківська область. Низька конкурентоспроможність Луганської та Херсонської областей у воєнний період пояснюється руйнуваннями виробничих об'єктів, складністю логістики та майже повною окупацією регіонів у 2022 році.

Результати інтегральної оцінки конкурентоспроможності регіонів України за обсягами виробничої та збутової діяльності

Регіон / Область	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.	2024 р.	Середнє значення показника 2019–2021 рр.	Середнє значення показника 2022–2024 рр.
Вінницька	0,323	0,391	0,291	0,476	0,460	0,458	0,335	0,465
Волинська	0,370	0,408	0,339	0,579	0,454	0,471	0,372	0,501
Дніпропетровська	0,600	0,687	0,618	0,660	0,556	0,589	0,635	0,602
Донецька	0,732	0,807	0,803	0,362	0,292	0,264	0,781	0,306
Житомирська	0,258	0,310	0,241	0,382	0,300	0,331	0,270	0,338
Закарпатська	0,363	0,424	0,334	0,713	0,481	0,498	0,374	0,564
Запорізька	0,422	0,492	0,451	0,725	0,445	0,518	0,455	0,562
Івано-Франківська	0,268	0,303	0,266	0,336	0,276	0,248	0,279	0,287
Київська	0,353	0,428	0,351	0,475	0,426	0,404	0,377	0,435
Кіровоградська	0,262	0,355	0,281	0,401	0,346	0,321	0,299	0,356
Луганська	0,175	0,205	0,175	0,126	0,014	0,014	0,185	0,051
Львівська	0,311	0,376	0,301	0,496	0,423	0,396	0,329	0,438
Миколаївська	0,373	0,479	0,435	0,562	0,341	0,303	0,429	0,402
Одеська	0,228	0,276	0,242	0,427	0,321	0,309	0,249	0,353
Полтавська	0,437	0,546	0,453	0,524	0,426	0,464	0,479	0,472
Рівненська	0,210	0,261	0,230	0,394	0,311	0,281	0,234	0,329
Сумська	0,316	0,412	0,305	0,400	0,360	0,373	0,344	0,378
Тернопільська	0,229	0,290	0,265	0,458	0,384	0,416	0,261	0,419
Харківська	0,220	0,268	0,218	0,242	0,221	0,218	0,235	0,227
Херсонська	0,149	0,184	0,177	0,182	0,065	0,078	0,170	0,108
Хмельницька	0,219	0,280	0,237	0,353	0,310	0,322	0,245	0,328
Черкаська	0,307	0,359	0,307	0,502	0,448	0,430	0,324	0,460
Чернівецька	0,141	0,158	0,134	0,282	0,212	0,193	0,144	0,229
Чернігівська	0,299	0,387	0,423	0,409	0,409	0,419	0,370	0,412
м. Київ	0,629	0,718	0,611	0,731	0,688	0,713	0,653	0,711

Джерело: розраховано за [9; 10].

Харківська область втратила конкурентні переваги за обсягами виробництва та збуту продукції у воєнний період через об'єктивні фактори війни: близькість до лінії фронту, постійні обстріли та руйнування великих виробництв, тимчасова окупація частини території, обмежений доступ до ринків збуту, перенесення виробництв у більш безпечні регіони України.

Загалом виявлено, що основними чинниками впливу на рівень конкурентоспроможності регіонів України за обсягами виробничої та збутової діяльності є: вигідна логістична інфраструктура, близькість до кордонів ЄС, рівень розвитку про-

мисловості, аграрна спеціалізація, розвиток малого та середнього бізнесу, експортні можливості, наявність великих виробничих підприємств.

Результати обчислення групових інтегральних індексів конкурентоспроможності регіонів України за забезпеченістю трудовими ресурсами відображено в табл. 2.

Як свідчать дані табл. 2, до трьох регіонів з найвищим рівнем конкурентоспроможності за забезпеченістю трудовими ресурсами в довоєнний період належали м. Київ, Дніпропетровська та Харківська області, а у воєнний період – м. Київ, Дні-

**Результати інтегральної оцінки конкурентоспроможності регіонів України
за забезпеченістю трудовими ресурсами**

Регіон / Область	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.	2024 р.	Середнє значення показника 2019–2021 рр.	Середнє значення показника 2022–2024 рр.
Вінницька	0,265	0,269	0,271	0,278	0,302	0,293	0,268	0,291
Волинська	0,236	0,228	0,228	0,258	0,273	0,267	0,231	0,266
Дніпропетровська	0,521	0,517	0,516	0,450	0,561	0,530	0,518	0,513
Донецька	0,404	0,400	0,401	0,312	0,315	0,314	0,402	0,314
Житомирська	0,241	0,246	0,259	0,263	0,309	0,286	0,249	0,286
Закарпатська	0,252	0,240	0,252	0,248	0,289	0,276	0,248	0,271
Запорізька	0,395	0,389	0,395	0,311	0,268	0,267	0,393	0,282
Івано-Франківська	0,217	0,226	0,232	0,232	0,248	0,234	0,225	0,238
Київська	0,354	0,356	0,362	0,345	0,397	0,384	0,357	0,375
Кіровоградська	0,190	0,194	0,190	0,205	0,198	0,184	0,191	0,196
Луганська	0,226	0,244	0,243	0,164	0,116	0,176	0,238	0,152
Львівська	0,371	0,362	0,389	0,336	0,435	0,430	0,374	0,400
Миколаївська	0,277	0,309	0,313	0,213	0,308	0,271	0,300	0,264
Одеська	0,290	0,294	0,300	0,250	0,299	0,297	0,295	0,282
Полтавська	0,297	0,291	0,283	0,295	0,316	0,312	0,290	0,308
Рівненська	0,222	0,218	0,222	0,239	0,242	0,223	0,221	0,235
Сумська	0,282	0,308	0,323	0,259	0,307	0,350	0,304	0,305
Тернопільська	0,240	0,250	0,260	0,257	0,294	0,283	0,250	0,278
Харківська	0,469	0,467	0,440	0,260	0,433	0,480	0,459	0,391
Херсонська	0,202	0,215	0,211	0,184	0,126	0,171	0,210	0,161
Хмельницька	0,222	0,222	0,231	0,248	0,255	0,238	0,225	0,247
Черкаська	0,240	0,245	0,255	0,256	0,293	0,271	0,247	0,273
Чернівецька	0,208	0,208	0,231	0,209	0,256	0,246	0,216	0,237
Чернігівська	0,243	0,250	0,241	0,247	0,290	0,272	0,245	0,270
м. Київ	0,878	0,878	0,931	0,719	1,000	1,000	0,896	0,906

Джерело: розраховано за [9].

пропетровська та Львівська області. Лідерство за рівнем конкурентоспроможності за забезпеченістю трудовими ресурсами м. Київ і Дніпропетровська область отримали в результаті низки чинників, які відзначають їх більші можливості залучати, утримувати та ефективно використовувати трудові ресурси. Загалом, варто засвідчити, що Дніпропетровська область і м. Київ є локальними центрами зосередження трудових ресурсів, які, незважаючи на воєнний стан у країні, відзначаються високими середніми заробітними платами, поряд з іншими регіонами, що великою мірою виступає мотивуючим чинником підвищення трудового потенціалу регіону.

Погіршення рівня конкурентоспроможності Харківської області за забезпеченістю трудовими ресурсами обумовлено масовою міграцією населення через бойові дії та обстріли, руйнування інфраструктури, зупинку роботи підприємств і погіршення умов життя в регіоні. Зниження рівня конкурентоспроможності багатьох регіонів України за забезпеченістю трудовими ресурсами у воєнний період пов'язано із відтоком населення в більш безпечні регіони або за кордон. Відповідно до цього відбулося зменшення кількості трудових ресурсів та скоротилась їх економічна активність.

За результатами розрахунків можна побачити, що у воєнний період відбулося підвищення конкурентоспроможності Львівської області за забезпеченістю трудовими ресурсами, що пояснюється масовим припливом внутрішньо переміщених осіб на територію регіону, зважаючи на його відносну безпеку та віддаленість від активних бойових дій. Окрім внутрішнього переміщення осіб, на територію Львівської області переміщено бізнес зі східних областей, що дало змогу створити нові робочі місця. Відповідно до цього збільшилась кількість найманих працівників та зросла чисельність зайнятих осіб. Разом із тим, у Львівській області знаходиться значна кількість навчальних закладів, які здійснюють підготовку та перекваліфікацію працівників, що також позитивно впливає на забезпечення попиту на ринку праці та формування достатньої кількості трудових ресурсів.

Як показують дані, найнижчий рівень конкурентоспроможності регіону за забезпеченістю трудовими ресурсами в довоєнний період належав Кіровоградській області, а у воєнний період – Луганській області. Кіровоградська обл. також належала до трійки регіонів з найнижчим рівнем конкурентоспроможності за забезпеченістю трудовими ресурсами й у воєнний період. Щодо результатів оцінки за 2019–2021 рр., то така тенденція в Кіровоградській обл. обумовлена тим, що досить незначною була кількість найманих працівників порівняно із іншими регіонами, а також досить низькою є частка працівників, які задіяні у виконанні наукових досліджень у загальній кількості найманих працівників у суб'єктів господарювання в регіоні. Зокрема, у 2021 р. питома вага найманих працівників регіону в загальному обсязі найманих працівників у країні становила 1,71%, коли в Києві цей показник за аналогічний період становив 28,16%. У воєнний період низький рівень конкурентоспроможності за забезпеченням трудовими ресурсами в Кіровоградській області є наслідком попередніх чинників, а також зумовлений міграцією населення, скороченням робочих місць через зниження виробництва в результаті часткової або повної зупинки діяльності підприємств.

Загалом, якщо порівнювати рівень конкурентоспроможності регіонів за забезпеченістю трудовими ресурсами в довоєнний і воєнний періоди, то можна відмітити, що в кожному із регіонів відбулися зміни негативного характеру, обумовлені демографічними втратами, міграцією населення за кордон, мобілізацією кваліфікованих працівників до ЗСУ, руйнуванням інфраструктури та втратою робочих місць. Ці зміни ускладнили підбір кваліфікованих працівників та призвели до

погіршення кон'юнктури ринків праці в кожному із регіонів країни.

Результати розрахунку групових інтегральних індексів конкурентоспроможності регіонів за інноваційним розвитком відображено в *табл. 3*.

Дані *табл. 3* показують, що лідером за рівнем конкурентоспроможності за інноваційним розвитком виступала в довоєнний період Донецька обл., що було обумовлено високими обсягами реалізованої інноваційної продукції в розрахунку на одне функціонуюче підприємство в регіоні, а також високою часткою обсягу реалізованої інноваційної продукції в загальному обсязі реалізації продукції підприємства в області. Зокрема, у 2020 р. частка реалізованої інноваційної продукції в загальному обсязі реалізованої продукції підприємствами в регіоні становила 4,12%, коли, для прикладу, у м. Київ даний показник у 2020 р. становив 0,18%. Це можна пояснити тим, що в регіоні переважну частку бізнесу складали великі промислові підприємства, які здійснювали інновації у сфері модернізації виробництва, впровадження нових видів промислової продукції, що забезпечувало значні обсяги реалізації у вартісному вираженні. Таким чином, навіть за відносно незначної кількості інноваційно-активних підприємств у регіоні, середній обсяг реалізації інноваційної продукції в розрахунку на одне підприємство був досить високим. Як свідчать дані, у воєнний період Донецька область увійшла до трійки регіонів з найнижчим рівнем конкурентоспроможності за інноваційним розвитком, що відбулося через активні бойові дії, окупацію територій регіону, знищення промислових підприємств, пошкодження інфраструктури та інші об'єктивні чинники війни в Україні.

Найнижчий рівень конкурентоспроможності за інноваційним розвитком, як у довоєнний, так і у воєнний період, належав Луганській області. Головною причиною відсталості регіону в напрямку інноваційного розвитку в довоєнний період було те, що ті галузі, які розвивалися в регіоні (вугільна промисловість, металургія) були менш схильні до інновацій і орієнтувалися не на технологічне оновлення, а на екстенсивний розвиток. Також відстежувалася низька частка інноваційно-активних підприємств у регіоні (0,03% у 2021 р.), і незначними були обсяги витрат на інновації. У період з 2022 р. область втратила контроль над більшістю своїх територій, відбулося руйнування інфраструктури, зупинилася діяльність бізнесу, що унеможливило розвиток регіону та відзначилося на відсутності статистичної інформації.

Як показують дані, Запорізька область у 2019–2021 роках відзначалась також високим рівнем кон-

Результати інтегральної оцінки конкурентоспроможності регіонів України за інноваційним розвитком

Регіон / Область	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.	2024 р.	Середнє значення показника 2019–2021 рр.	Середнє значення показника 2022–2024 рр.
Вінницька	0,174	0,251	0,322	0,440	0,536	0,523	0,249	0,500
Волинська	0,128	0,178	0,167	0,212	0,238	0,229	0,158	0,226
Дніпропетровська	0,314	0,399	0,651	0,937	0,626	0,621	0,455	0,728
Донецька	0,657	0,686	0,515	0,059	0,040	0,053	0,620	0,051
Житомирська	0,147	0,233	0,252	0,266	0,360	0,363	0,210	0,330
Закарпатська	0,097	0,133	0,195	0,198	0,106	0,101	0,142	0,135
Запорізька	0,628	0,620	0,270	0,310	0,200	0,214	0,506	0,241
Івано-Франківська	0,255	0,306	0,269	0,262	0,278	0,272	0,277	0,270
Київська	0,220	0,309	0,259	0,239	0,289	0,285	0,263	0,271
Кіровоградська	0,265	0,242	0,339	0,134	0,407	0,411	0,282	0,317
Луганська	0,093	0,165	0,004	0,033	0,000	0,000	0,087	0,011
Львівська	0,215	0,266	0,415	0,396	0,248	0,243	0,299	0,296
Миколаївська	0,329	0,315	0,347	0,256	0,102	0,101	0,330	0,153
Одеська	0,126	0,167	0,160	0,175	0,078	0,083	0,151	0,112
Полтавська	0,248	0,406	0,123	0,182	0,268	0,259	0,259	0,236
Рівненська	0,161	0,212	0,388	0,378	0,062	0,059	0,253	0,166
Сумська	0,254	0,300	0,418	0,373	0,233	0,237	0,324	0,281
Тернопільська	0,469	0,470	0,600	0,481	0,600	0,571	0,513	0,551
Харківська	0,381	0,365	0,409	0,350	0,447	0,438	0,385	0,412
Херсонська	0,131	0,156	0,086	0,013	0,023	0,041	0,124	0,026
Хмельницька	0,182	0,244	0,232	0,217	0,658	0,638	0,219	0,504
Черкаська	0,203	0,261	0,307	0,261	0,161	0,154	0,257	0,192
Чернівецька	0,254	0,247	0,233	0,148	0,245	0,253	0,245	0,215
Чернігівська	0,151	0,209	0,222	0,223	0,507	0,512	0,194	0,414
м. Київ	0,167	0,258	0,276	0,311	0,512	0,514	0,234	0,446

Джерело: розраховано за [9].

курентоспроможності за інноваційним розвитком з-поміж усіх регіонів, і в рейтингу перебувала на третьому місці після Донецької та Тернопільської областей. Однак у воєнний період достатньо послабились її позиції в напрямку інноваційного розвитку, що пов'язано з руйнуванням промислової інфраструктури, яка була осередком реалізації інновацій, а також з фінансовою неспроможністю місцевих громад впроваджувати інноваційні проекти.

Загалом варто відмітити, що найнижчий рівень конкурентоспроможності за інноваційним розвитком у воєнний період відзначається в тих регіонах, які найбільше зазнали втрат від війни та втратили контроль над своїми тери-

торіями. Зокрема, щодо західних і центральних регіонів України, то варто відмітити, що відбулося суттєве підвищення рівня конкурентоспроможності за інноваційним розвитком у Хмельницькій та Вінницькій областях. Так, у Хмельницькій обл. у період війни відбулося збільшення витрат на інновації в розрахунку на одне підприємство та збільшення обсягу реалізованої інноваційної продукції. Зокрема, у 2024 р. на одне підприємство, що функціонувало в Хмельницькій області, припадало 135,4 тис. грн витрат на інновації, а обсяг реалізованої інноваційної продукції в розрахунку на одне підприємство склав 797,5 тис. грн. Інноваційний розвиток Хмельницької області у воєнний період можна пояснювати активним розвитком мало-

го та середнього підприємництва, масовим використанням різних грантових програм і швидкою адаптацією до цифрових і технологічних викликів, зумовлених війною в країні. Щодо Вінницької області, то підвищення її конкурентних переваг за рахунок інноваційного розвитку обумовлено зростанням обсягу витрат на інновації, а також зростанням частки реалізованої інноваційної продукції в загальному обсязі реалізованої продукції підприємствами регіону.

Проведена оцінка конкурентоспроможності регіонів за інноваційним розвитком дозволила виявити основні чинники її формування, до яких віднесено: кількість підприємств, які впроваджували інновації, спеціалізація регіону, рівень розвитку малого та середнього бізнесу, обсяги витрат на інновації, обсяги реалізації інноваційної продукції підприємствами, рівень цифровізації економіки та використання різних інформаційно-технологічних рішень в бізнесі. У воєнний період вагому роль у забезпеченні конкурентоспроможності за інноваційним розвитком відіграє віддаленість регіону від активних бойових дій, масштаби руйнувань від ракетних атак і здатність населення та бізнесу швидко адаптуватися до нових інформаційних викликів економіки, зумовлених війною в країні.

Результати інтегральної оцінки конкурентоспроможності регіонів України за обсягами інвестиційної діяльності відображено в *табл. 4*.

Згідно з даними *табл. 4* лідером за рівнем конкурентоспроможності за масштабами інвестиційної діяльності у 2019–2024 рр. був м. Київ. Відповідно, і за середнім значенням показника в довоєнний і воєнний періоди м. Київ займає лідируючі позиції в напрямку обсягів інвестиційної діяльності в контексті оцінки конкурентоспроможності. У процесі аналізу виявлено, що м. Київ займає перше місце за обсягами капітальних інвестицій в розрахунку на один суб'єкт господарювання, зареєстрований в регіоні. Зокрема, у 2019 р. на одного суб'єкта господарювання в м. Київ припадало 724,20 тис. грн капітальних інвестицій, у 2020 р. – 536,16 тис. грн, у 2021 р. – 654,90 тис. грн, у 2022 р. – 500,88 тис. грн, у 2023 р. – 704,01 тис. грн, а у 2024 р. – 619,98 тис. грн капітальних інвестицій. Разом із тим, м. Київ протягом 2019–2024 років був лідером за часткою капітальних інвестицій у загальному обсязі капітальних інвестицій у країні, зокрема в регіоні зосереджено третину всіх капітальних інвестицій в країні (34,18% у 2019 р. і 37,36% у 2024 р.). Лідируючі позиції м. Київ у напрямку забезпечення конкурентоспроможності за масштабами інвестиційної діяльності пояснюються тим, що столиця є адміністративним, політичним і бізнесовим центром

країни. Завдяки інвестиційній привабливості та концентрації ресурсів регіон є найбільшим реципієнтом іноземних інвестицій.

Однак якщо порівнювати обсяг капітальних інвестицій в розрахунку на одне функціонує в регіоні підприємство, то найвище значення показника у 2019–2021 рр. займала Донецька область, що пояснюється відносно незначною кількістю підприємств, які провадили свою діяльність в регіоні, однак були масштабними за обсягами своєї діяльності. Також у 2019–2021 роках Донецька область була лідером за показником обсягу капітальних інвестицій у промисловості в розрахунку на одне підприємство, що працювало в промисловості. У 2023–2024 роках найбільший обсяг капітальних інвестицій в розрахунку на одне підприємство було здійснено в Київській області, а у 2022 році – у Рівненській області. Завдяки значному обсягу капітальних інвестицій в розрахунку на одне підприємство Київська область у воєнний період займала другу позицію в рейтингу регіонів за рівнем конкурентоспроможності за масштабами. Разом із тим, Київська область належить до регіонів з відносно високими обсягами капітальних інвестицій в промисловості в розрахунку на одне промислове підприємство. Підвищення інвестиційної активності в Київській області у воєнний час, починаючи із 2023 року, пов'язано зі збільшенням кількості суб'єктів господарювання, відновленням ділової активності регіону, активізацією різних державних програм підтримки та стимулювання бізнесу. Поряд із цим, в напрямку інвестиційної діяльності Київська область була приваблива для іноземних інвестицій, які були спрямовані на відбудову інфраструктури, що була зруйнована на початку повномасштабної війни. Розташування Київської області відіграло також важливу роль під час переміщення виробництва із зони бойових дій, оскільки регіон став привабливим для продовження роботи та спрямування інвестицій у виробництво, логістику та складське зберігання продукції, що також є позитивним чинником збільшення масштабів інвестиційної діяльності.

Найнижчі показники рівня конкурентоспроможності за масштабами інвестиційної діяльності в довоєнний період належали Чернівецькій області, а у воєнний період – Луганській області. Щодо Чернівецької області, яка відставала від регіонів за масштабами інвестиційної діяльності, то головним чинником була нерозвиненість промислового виробництва, в основному економіка зорієнтована на сільське господарство та туризм, що не є достатньо привабливим для інвесторів. Загалом, у Чернівецькій області незначним є

**Результати інтегральної оцінки конкурентоспроможності регіонів України
за масштабами інвестиційної діяльності**

Регіон / Область	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.	2024 р.	Середнє значення показника 2019–2021 рр.	Середнє значення показника 2022–2024 рр.
Вінницька	0,348	0,386	0,287	0,512	0,436	0,445	0,341	0,465
Волинська	0,516	0,391	0,301	0,528	0,448	0,522	0,403	0,499
Дніпропетровська	0,623	0,634	0,571	0,578	0,614	0,572	0,609	0,588
Донецька	0,681	0,711	0,617	0,437	0,559	0,495	0,670	0,497
Житомирська	0,282	0,367	0,262	0,309	0,429	0,436	0,303	0,391
Закарпатська	0,327	0,215	0,291	0,427	0,351	0,464	0,277	0,414
Запорізька	0,306	0,388	0,302	0,355	0,273	0,334	0,332	0,321
Івано-Франківська	0,272	0,242	0,302	0,330	0,409	0,433	0,272	0,391
Київська	0,577	0,438	0,413	0,602	0,626	0,692	0,476	0,640
Кіровоградська	0,288	0,295	0,231	0,384	0,325	0,298	0,271	0,336
Луганська	0,243	0,297	0,242	0,096	0,155	0,052	0,260	0,101
Львівська	0,382	0,351	0,298	0,520	0,546	0,365	0,343	0,477
Миколаївська	0,335	0,289	0,254	0,240	0,332	0,361	0,292	0,311
Одеська	0,245	0,332	0,227	0,294	0,299	0,282	0,268	0,292
Полтавська	0,523	0,638	0,465	0,607	0,564	0,522	0,542	0,564
Рівненська	0,266	0,280	0,718	0,624	0,472	0,462	0,421	0,519
Сумська	0,295	0,340	0,287	0,323	0,399	0,423	0,307	0,382
Тернопільська	0,357	0,340	0,309	0,492	0,442	0,417	0,335	0,450
Харківська	0,260	0,293	0,212	0,208	0,324	0,376	0,255	0,303
Херсонська	0,453	0,282	0,440	0,064	0,129	0,155	0,391	0,116
Хмельницька	0,307	0,359	0,270	0,417	0,431	0,361	0,312	0,403
Черкаська	0,306	0,290	0,248	0,394	0,412	0,350	0,281	0,385
Чернівецька	0,233	0,232	0,177	0,329	0,284	0,239	0,214	0,284
Чернігівська	0,288	0,342	0,263	0,454	0,435	0,520	0,298	0,470
м. Київ	0,819	0,727	0,683	0,826	0,906	0,917	0,743	0,883

Джерело: розраховано за [9].

обсяг капітальних інвестицій в розрахунку на один суб'єкт господарювання та низькою є питома вага регіону в загальному обсязі капітальних інвестицій, здійснених у країні. Попри вигідне географічне розташування, регіон не повністю залучений до зовнішньої торгівлі, оскільки відзначається обмеженнями в розвитку інфраструктури та бізнес-середовища, а високий рівень безробіття та низькі заробітні плати, поряд з іншими областями, зменшують привабливість території для інвесторів.

У воєнний період покращується рівень конкурентоспроможності за масштабами інвестиційної діяльності Харківської області, яка в довоєнний період посідала трійку аутсайдерів за даним показ-

ником. Така ситуація пояснюється тим, що у 2022–2024 роках регіон демонструє темп зростання капітальних інвестицій більше як 100%. З одного боку, підвищення конкурентоспроможності Харківської області за масштабами інвестиційної діяльності у воєнний період є парадоксальним, оскільки це прифронтовий регіон, і частина його територій перебувала в тимчасовій окупації. Однак зростання інвестицій пояснюється отриманням міжнародної допомоги на відновлення критичної інфраструктури, міжнародних грантів і допомоги для розвитку малого та середнього бізнесу.

До трійки регіонів з найвищим рівнем конкурентоспроможності за масштабами інвестиційної

діяльності в довоєнний і воєнний періоди належала Дніпропетровській області. Це пояснюється тим, що в регіоні знаходиться багато великих промислових підприємств, які постійно залучають кошти на модернізацію, ремонт і підтримку виробництва. Підприємства Дніпропетровської області відіграють стратегічну роль у розвитку економіки країни, особливо у воєнний час, коли приймають інвестиції в контексті розвитку виробництва для воєнних потреб.

У результаті оцінки конкурентоспроможності регіонів за масштабами інвестиційної діяльності виявлено, що найбільші конкурентні переваги в даному аспекті в довоєнний період мали ті регіони, які розвивали промислове виробництво, активно здійснювали розвиток будівельної галузі, а також відзначалися вигідною логістичною інфраструктурою. У воєнний період за масштабами інвестиційної діяльності найвищі конкурентні переваги мають ті регіони, які є відносно безпечними, без окупації й активних бойових дій. Виявлено, що відбулося підвищення конкурентоспроможності за масштабами інвестиційної діяльності в тих регіонах, у які було переміщено бізнес із прифронтових областей, а також тих регіонах, які отримали значні обсяги фінансування в межах державних і міжнародних програм на відбудову інфраструктури. Разом із тим, важливо відмітити, що в окремих регіонах масштаби їх інвестиційної діяльності у воєнний період прямо пов'язані із обсягами фінансування в межах державних і міжнародних програм.

На основі обчислених групових інтегральних індексів конкурентоспроможності регіонів України розраховано загальний інтегральний індекс конкурентоспроможності, результати чого наведено в *табл. 5*.

Зважаючи на результати розрахунків, відображені в *табл. 5*, лідером за рівнем конкурентоспроможності, зважаючи на всі визначені напрями оцінки, виступає м. Київ, яке за результатами розрахунків мало найвищий середній інтегральний індекс як у довоєнний, так і у воєнний періоди. На другому місці за середнім інтегральним індексом конкурентоспроможності в довоєнний період перебувала Донецька область, а у воєнний період – Дніпропетровська область. Трійку лідерів за середнім інтегральним індексом конкурентоспроможності в довоєнний період закривала Дніпропетровська область, а у воєнний період – Вінницька та Київська області.

У воєнний період на третє місце за середнім інтегральним рівнем конкурентоспроможності перемістились Вінницька та Київська області, які за результатами розрахунків мають однакове зна-

чення загального інтегрального індексу конкурентоспроможності. Основну роль у підвищенні конкурентоспроможності Вінницької області відіграло збільшення обсягів виробництва та реалізації продукції завдяки активному розвитку малого та середнього бізнесу, а також наявність міцного аграрного потенціалу, що зумовило підвищення стабільності регіону у воєнний період на ринках збуту та посилило його експортні можливості. Досить вагому роль у підвищенні конкурентоспроможності Київської області в період 2022–2024 років відіграли масштаби інвестиційної діяльності, зокрема відбулося зростання обсягу капітальних інвестицій в цілому та в розрахунку на одне функціонуюче підприємство в області.

До трійки аутсайдерів за рівнем конкурентоспроможності, як у довоєнний, так і у воєнний періоди, належали Луганська, Херсонська та Чернівецька області, що пояснюється низкою чинників, які описують обсяги виробництва та реалізації, експортні можливості, забезпеченість трудовими ресурсами, активність у сфері інновацій та масштаби інвестицій.

У *табл. 6* відображено рейтинги регіонів України за рівнем конкурентоспроможності в довоєнний і воєнний періоди.

В цілому, проведене аналітичне дослідження конкурентоспроможності дає змогу виділити ключові чинники як зниження, так і підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів України. Визначено, що основними чинниками послаблення конкурентоспроможності регіонів, чи загалом втрати їх конкурентних переваг у воєнний період, є: окупація територій та ведення активних бойових дій; прифронтове розташування регіонів; знищення інфраструктури в результаті тимчасової окупації територій, ведення бойових дій та ракетних обстрілів; втрата вигідного транспортного сполучення із ринками збуту та постачання; відсутність стабільності для ведення бізнесу та залучення інвестицій; низький розвиток малого та середнього бізнесу; відсутність інновацій та послаблення позицій на європейських ринках; втрата трудових ресурсів у результаті внутрішньої та зовнішньої міграції населення; обмежений доступ до фінансування інвестицій у результаті наявності високих ризиків для внутрішніх і зовнішніх інвесторів; релокація бізнесу в більш безпечні регіони чи загалом припинення діяльності підприємств у результаті високого рівня небезпеки; неможливість окремих регіонів адаптуватися до нових викликів, зумовлених війною в країні.

У результаті інтегральної оцінки конкурентоспроможності регіонів України виявлено чинники,

Загальні інтегральні індекси конкурентоспроможності регіонів України

Регіон / Область	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.	2024 р.	Середнє значення показника 2019–2021 рр.	Середнє значення показника 2022–2024 рр.
Вінницька	0,278	0,324	0,293	0,426	0,433	0,430	0,298	0,430
Волинська	0,313	0,301	0,259	0,394	0,353	0,372	0,291	0,373
Дніпропетровська	0,515	0,559	0,589	0,656	0,589	0,578	0,554	0,608
Донецька	0,618	0,651	0,584	0,293	0,302	0,282	0,618	0,292
Житомирська	0,232	0,289	0,254	0,305	0,350	0,354	0,258	0,336
Закарпатська	0,260	0,253	0,268	0,396	0,307	0,335	0,260	0,346
Запорізька	0,438	0,473	0,355	0,425	0,296	0,333	0,422	0,352
Івано-Франківська	0,253	0,269	0,267	0,290	0,303	0,297	0,263	0,296
Київська	0,376	0,383	0,347	0,415	0,434	0,441	0,368	0,430
Кіровоградська	0,251	0,271	0,260	0,281	0,319	0,304	0,261	0,301
Луганська	0,184	0,228	0,166	0,105	0,071	0,060	0,193	0,079
Львівська	0,320	0,339	0,351	0,437	0,413	0,358	0,336	0,403
Миколаївська	0,329	0,348	0,337	0,318	0,271	0,259	0,338	0,283
Одеська	0,222	0,267	0,232	0,287	0,249	0,243	0,241	0,260
Полтавська	0,376	0,470	0,331	0,402	0,394	0,389	0,393	0,395
Рівненська	0,215	0,243	0,390	0,409	0,272	0,256	0,282	0,312
Сумська	0,287	0,340	0,333	0,339	0,325	0,346	0,320	0,336
Тернопільська	0,324	0,337	0,358	0,422	0,430	0,422	0,340	0,424
Харківська	0,333	0,348	0,320	0,265	0,356	0,378	0,334	0,333
Херсонська	0,234	0,209	0,229	0,111	0,086	0,111	0,224	0,103
Хмельницька	0,233	0,276	0,242	0,309	0,414	0,390	0,250	0,371
Черкаська	0,264	0,289	0,279	0,353	0,329	0,301	0,277	0,327
Чернівецька	0,209	0,211	0,194	0,242	0,249	0,233	0,204	0,241
Чернігівська	0,245	0,297	0,287	0,333	0,411	0,431	0,276	0,391
м. Київ	0,624	0,645	0,625	0,647	0,777	0,786	0,631	0,736

Джерело: розраховано за [9; 10].

що відіграли ключову роль у підвищенні конкурентоспроможності окремих регіонів у воєнний період, незважаючи на низку ризиків та наслідків повномасштабної війни в країні. Врахування цих чинників складатиме основу для визначення напрямів відновлення конкурентоспроможності регіонів у повоєнний період.

А о основних чинників позитивного впливу на конкурентоспроможність регіонів України необхідно віднести такі:

- ✦ відносна віддаленість від зони активних бойових дій та менші ризики, зумовлені руйнуванням інфраструктури;

- ✦ приплив капіталу в регіон у результаті перенесення на його територію бізнесу зі східних і південних областей;
- ✦ приплив трудових ресурсів у результаті внутрішньої міграції населення;
- ✦ близькість до кордонів країн ЄС, що посилює обсяг реалізації та експорту;
- ✦ обсяги отриманої регіонами міжнародної фінансової допомоги на відновлення зруйнованих об'єктів інфраструктури;
- ✦ активна участь регіональних суб'єктів у державних програмах підтримки бізнесу, які спрямовані на фінансування інвестицій, інновацій та економічне зростання;

Розподіл регіонів України за рівнем конкурентоспроможності

Регіон / Область	Середнє значення показника в довоєнний період (2019–2021 рр.)		Середнє значення показника у воєнний період (2022–2024 рр.)	
	Значення загального інтегрального індексу	Рейтинг регіону	Значення загального інтегрального індексу	Рейтинг регіону
Вінницька	0,298	12	0,430	3
Волинська	0,291	13	0,373	8
Дніпропетровська	0,554	3	0,608	2
Донецька	0,618	2	0,292	18
Житомирська	0,258	20	0,336	12
Закарпатська	0,260	19	0,346	11
Запорізька	0,422	4	0,352	10
Івано-Франківська	0,263	17	0,296	17
Київська	0,368	6	0,430	3
Кіровоградська	0,261	18	0,301	16
Луганська	0,193	25	0,079	23
Львівська	0,336	9	0,403	5
Миколаївська	0,338	8	0,283	19
Одеська	0,241	22	0,260	20
Полтавська	0,393	5	0,395	6
Рівненська	0,282	14	0,312	15
Сумська	0,320	11	0,336	12
Тернопільська	0,340	7	0,424	4
Харківська	0,334	10	0,333	13
Херсонська	0,224	23	0,103	22
Хмельницька	0,250	21	0,371	9
Черкаська	0,277	15	0,327	14
Чернівецька	0,204	24	0,241	21
Чернігівська	0,276	16	0,391	7
м. Київ	0,631	1	0,736	1

Джерело: складено автором.

- ✦ наявність у регіоні великих промислових і аграрних підприємств;
- ✦ активний розвиток малого і середнього бізнесу та його здатність впроваджувати інновації;
- ✦ інновації в аграрних індустріях, що підсилює конкурентоспроможність регіонів, які мають аграрну спеціалізацію;
- ✦ інвестиції на відновлення, отримані регіонами, які стали гуманітарними та логістичними центрами для внутрішньо переміщених осіб та бізнесу (м. Київ, Київська та Львівська області);
- ✦ збільшення обсягів виробництва та реалізація в тих регіонах, на території яких розміщені стратегічні виробництва, спрямова-

ні на задоволення потреб оборонної сфери країни (Дніпропетровська область).

ВИСНОВКИ

Проведена оцінка конкурентоспроможності регіонів України дає підстави свідчити, що вагому роль у підвищенні конкурентоспроможності регіонів України відіграють обсяги фінансування, отримані із внутрішніх чи зовнішніх джерел. При цьому підвищення конкурентоспроможності окремих регіонів у воєнний період є результатом активного залучення фінансових ресурсів на відбудову інфраструктури, розвиток стратегічних індустрій та забезпечення стабільності бізнесу різних масштабів діяльності.

Подальші дослідження в даному аспекті будуть здійснені в напрямку оцінки рівня фінансо-

вого забезпечення регіонів у довоєнний і воєнний періоди в контексті виявлення диспропорцій у їх розвитку, а також обґрунтування взаємозв'язку між рівнем фінансового забезпечення та конкурентоспроможністю регіонів України. ■

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Жилик І. С. Методичні підходи до оцінки фінансового забезпечення конкурентоспроможності регіонів України. *Економічний простір*. 2025. № 260. С. 64–73. DOI: <https://doi.org/10.30838/EP.206.64-73>
2. Коренюк Л. В., Головкова Л. С. Фінансові чинники конкурентоспроможності регіону у контексті децентралізації. *Вісник Приазовського державного технічного університету*. 2018. Вип. 35. С. 45–51. DOI: <https://doi.org/10.31498/2225-6725.35.2018.139506>
3. Кулакова С. Ю., Григор'єва О. В. Конкурентні переваги регіонів як чинник стійкої післявоєнної трансформації України. *Економіка і регіон*. 2025. № 2. С. 60–68. DOI: [https://doi.org/10.26906/EiR.2025.2\(97\).3788](https://doi.org/10.26906/EiR.2025.2(97).3788)
4. Нестеренко С. С. Методичні аспекти оцінювання конкурентоспроможності регіону і регіональних конкурентних переваг. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Економічні науки»*. 2021. Вип. 41. С. 11–15. DOI: <https://doi.org/10.32999/ksu2307-8030/2021-41-2>
5. Ніколенко Г. Б. Формування методики комплексного оцінювання конкурентоспроможності територіальних громад. *Економіка та суспільство*. 2025. Вип. 73. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-73-41>
6. Паулик А. Я. Оцінка конкурентоспроможності економіки регіону: вітчизняний та закордонний досвід. *Наукові праці Міжрегіональної Академії управління персоналом. Серія «Економічні науки»*. 2021. Вип. 4. С. 86–90. DOI: <https://doi.org/10.32689/2523-4536/63-14>
7. Пугачевська К. Й., Феєр О. В. Конкурентоспроможність економіки регіону: підходи до оцінювання. *Економіка та суспільство*. 2023. Вип. 55. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-55-89>
8. Швець В. Я., Іванова М. І. Формування та оцінка конкурентоспроможності регіонів України в умовах глобалізації економіки. *Академічний огляд*. 2012. № 2. С. 67–74. URL: <https://acadrev.duan.edu.ua/images/PDF/2012/2/8.pdf>
9. Офіційний сайт Державної служби статистики України: URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
10. Офіційний сайт Національного банку України: URL: <https://bank.gov.ua>

REFERENCES

- Koreniuk L. V. & Holovkova L. S. (2018). Finansovi chynnyky konkurentospromozhnosti rehionu u konteksti detsentralizatsii [Financial factors of regional competitiveness in the context of decentralization]. *Visnyk Pryazovskoho derzhavnoho tekhnichnoho universytetu*, 35, 45–51. <https://doi.org/10.31498/2225-6725.35.2018.139506>
- Kulakova S. Yu. & Hryhorieva O. V. (2025). Konkurentni perevahy rehioniv yak chynnyky stikoi pislivoiennoi transformatsii Ukrainy [Competitive advantages of regions as a factor of sustainable post-war transformation of Ukraine]. *Ekonomika i rehion*, 2, 60–68. [https://doi.org/10.26906/EiR.2025.2\(97\).3788](https://doi.org/10.26906/EiR.2025.2(97).3788)
- Nesterenko S. S. (2021). Metodychni aspekty otsiniuvannia konkurentospromozhnosti rehionu i rehionalnykh konkurentnykh perevah [Methodological aspects of assessing the competitiveness of the region and regional competitive advantages]. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu. Seriiia «Ekonomichni nauky»*, 41, 11–15. <https://doi.org/10.32999/ksu2307-8030/2021-41-2>
- Nikolenko H. B. (2025). Formuvannia metodyky kompleksnoho otsiniuvannia konkurentospromozhnosti terytorialnykh hromad [Formation of a methodology for comprehensive assessment of the competitiveness of territorial communities]. *Ekonomika ta suspilstvo*, 73. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-73-41>
- Oftsiynyi sait Derzhavnoi sluzhby statystyky Ukrainy [Official website of the State Statistics Service of Ukraine]. <http://www.ukrstat.gov.ua/>
- Oftsiynyi sait Natsionalnoho banku Ukrainy [Official website of the National Bank of Ukraine]. <https://bank.gov.ua>
- Paulyk A. Ya. (2021). Otsinka konkurentospromozhnosti ekonomiky rehionu: vitchyzniani ta zakordonnyi dosvid [Assessment of the competitiveness of the regional economy: domestic and foreign experience]. *Naukovi pratsi Mizhrehionalnoi Akademii upravlinnia personalom. Seriiia «Ekonomichni nauky»*, 4, 86–90. <https://doi.org/10.32689/2523-4536/63-14>
- Puhachevska K. Y. & Feier O. V. (2023). Konkurentospromozhnist ekonomiky rehionu: pidkhody do otsiniuvannia [Competitiveness of the regional economy: approaches to assessment]. *Ekonomika ta suspilstvo*, 55. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-55-89>
- Shvets V. Ya. & Ivanova M. I. (2012). Formuvannia ta otsinka konkurentospromozhnosti rehioniv Ukrainy v umovakh hlobalizatsii ekonomiky [Formation and assessment of the competitiveness of regions of Ukraine in the conditions of economic globalization]. *Akademichnyi ohliad*, 2, 67–74. <https://acadrev.duan.edu.ua/images/PDF/2012/2/8.pdf>

Zhyliuk I. S. (2025). Metodychni pidkhody do otsinky finansovoho zabezpechennia konkurentospro-mozhnosti rehioniv Ukrainy [Methodological ap-proaches to assessing the financial support of the competitiveness of regions of Ukraine]. *Ekonomich-nyi prostrir*, 260, 64–73.
<https://doi.org/10.30838/EP.206.64-73>

Науковий керівник – Дорош В. Ю., кандидат економічних наук, доцент, завідувач кафедри фінансів банківської справи та страхування Луцького національного технічного університету

Стаття надійшла до редакції / Received: 05.03.2026
Статтю прийнято до публікації / Accepted: 18.03.2026
Оприлюднено / Published: 30.04.2026

УДК 332.1:330.322

JEL: L26; O18; R11

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2026-3-285-293>

ПІДВИЩЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ЛЬВІВСЬКОЇ АГЛОМЕРАЦІЇ: ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТНИХ УМОВ ДЛЯ БІЗНЕСУ ТА ІННОВАЦІЙ*

©2026 СИНЮРА-РОСТУН Н. Р.

УДК 332.1:330.322

JEL: L26; O18; R11

Синюра-Ростун Н. Р. Підвищення інвестиційної привабливості Львівської агломерації: формування конкурентних умов для бізнесу та інновацій

У статті досліджено напрями підвищення інвестиційної привабливості Львівської агломерації як важливого чинника формування конкурентних умов для розвитку бізнесу та інновацій. Обґрунтовано сутність інвестиційної привабливості агломерації як комплексної категорії, що охоплює економічні, інституційні, інфраструктурні, соціальні та просторові компоненти розвитку територій. Визначено ключові фактори її формування, серед яких економічна концентрація, агломераційні ефекти, ефективність інституційного середовища та рівень розвитку людського капіталу. Проаналізовано сучасний стан інвестиційного клімату в Україні та виокремлено основні бар'єри для залучення інвестицій, серед яких: безпекові ризики, інституційна слабкість, нестабільність податкового законодавства та обмежений доступ до фінансових ресурсів. Водночас визначено конкурентні переваги Львівської агломерації, серед яких: вигідне географічне розташування, активна міжмуніципальна співпраця, наявність стратегічного бачення розвитку, потужний освітньо-науковий потенціал. Показано проблеми інституційного забезпечення інвестиційної діяльності на рівні агломерації, зокрема відсутність нормативно-правового регулювання, недостатня координація між громадами та нерівномірність розвитку інструментів підтримки бізнесу. Запропоновано напрями підвищення інвестиційної привабливості, серед яких: створення єдиної інвестиційної платформи; уніфікація інвестиційних паспортів; формування спільних фінансових механізмів; розвиток цифрових сервісів та інституціоналізація органів координації інвестиційної політики. Показано, що серед основних інструментів для стимулювання економічного розвитку в європейських агломераціях використовують просторово-інфраструктурні та інституційні інструменти. Доведено, що реалізація запропонованих заходів сприятиме формуванню цілісного інвестиційного середовища, підвищенню конкурентоспроможності громад і активізації інноваційного розвитку Львівської агломерації.

Ключові слова: агломерація; розвиток; інвестиції; конкурентоспроможність; інструменти; інституційне забезпечення.

Бібл.: 17.

Синюра-Ростун Надія Романівна – кандидат економічних наук, старший науковий співробітник відділу просторового розвитку, Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України (вул. Козельницька, 4, Львів, 79026, Україна)

E-mail: s-rodia@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1137-9370>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57222709192>

UDC 332.1:330.322

JEL: L26; O18; R11

Syniura-Rostun N. R. Increasing the Investment Attractiveness of the Lviv Agglomeration: Creating Competitive Conditions for Business and Innovation

The article examines ways to increase the investment attractiveness of the Lviv agglomeration as an important factor in creating competitive conditions for business and innovation development. The essence of the agglomeration's investment attractiveness as a complex category encompassing economic, institutional, infrastructural, social, and spatial components of territorial development is substantiated. Key factors in its formation are identified, including economic concentration, agglomeration effects, the efficiency of the institutional environment, and the level of human capital development. The current state of the investment climate in Ukraine is analyzed, and the main barriers to attracting investment are highlighted, including security risks, institutional weakness, instability of tax legislation, and limited access to financial resources. At the same time, the competitive advantages of the Lviv agglomeration have been identified, including: a favorable geographical location, active inter-municipal cooperation, the presence of a strategic vision for development, and strong educational and scientific potential. Problems in the institutional support of investment activities at the agglomeration level have been highlighted, in particular the absence of regulatory and legal frameworks, insufficient coordination between communities, and uneven development of business support instruments. Directions for increasing investment attractiveness have been proposed, including: the creation of a unified investment platform; standardization of investment passports; formation